

MONITOR GOSPODARCZY INSTYTUTU ZACHODNIEGO

4/2024
13.05.2024

Redakcja:
dr Piotr Andrzejewski

SYTUACJA EKONOMICZNA W NIEMCZECH – marzec 2024 r.

Wskaźniki gospodarcze z marca 2024 r. wskazują na poprawę sytuacji oraz nastrojów konsumenckich, chociaż według Federalnego Ministerstwa Gospodarki i Ochrony Klimatu lepsza sytuacja gospodarcza jest efektem nadrabiania zaległości. Wzrost odnotowano zarówno w eksporcie – o 0,4% (głównie za sprawą odbiorców spoza UE), jak i imporcie – o 2,8% w ujęciu rocznym. Podobnie jak w przypadku eksportu za wzrosty w imporcie odpowiadają zamówienia z państw spoza UE. Po wielu miesiącach spadków produkcja przemysłowa zwiększyła się o 1,9%. Duży wzrost wykazała branża budowlana (7,9%), na co wpłynęła łagodna zima i efekt nadrabiania. Sprzedaż detaliczna (bez samochodów) wzrosła o 1,7% w ujęciu miesięcznym. Jest to odwrócenie trendu spadkowego z poprzednich miesięcy. Jednakże w ujęciu rocznym sprzedaż zmniejszyła się o 2,6%. Inflacja wyniosła 2,2% i jest to wartość najniższa od kwietnia 2021 r. Co ważne, ceny żywności po raz pierwszy od lutego 2015 r. uległy obniżeniu (-0,7%), podobnie niższe były ceny energii (o -2,7%) w ujęciu miesięcznym. Zatrudnienie pozostało na stabilnym poziomie: spadki zatrudnienia w produkcji zostały zrównoważone wzrostem w sektorze usług. Jednakże barometr rynku pracy wskazuje na duże prawdopodobieństwo wzrostu bezrobocia w najbliższych miesiącach (przy rosnącym jednocześnie zatrudnieniu). Niewypłacalność przedsiębiorstw była wyższa o 9% w porównaniu rok do roku, choć w najbliższych miesiącach przewiduje się, że liczba upadłości będzie malała.

[Die wirtschaftliche Lage in Deutschland im April 2024](#)

ANALIZY

● Spadająca dynamika przedsiębiorstw w strefie euro

Według analizy ekonomistów Bundesbanku od 20 lat obserwowane są w gospodarce strefy euro trzy niekorzystne trendy: 1) spada dynamika przedsiębiorstw mierzona liczbą otwierania i zamykania działalności gospodarczej, 2) spada wydajność pracy oraz 3) spada efektywność alokacji środków produkcji. Autorzy stawiają tezę, że istnieje związek przyczynowo – skutkowy pomiędzy tymi trendami. Wraz z obniżaniem się dynamiki przedsiębiorstw pogarsza się alokacja środków produkcji, co negatywnie wpływa na wydajność pracy.

Generalnie, obok czynników koniunkturalnych oraz poziomu niepewności w gospodarce, na spadek dynamiki przedsiębiorstw mają wpływ również rozwój demograficzny, starzenie się społeczeństwa, regulacje i biurokracja oraz niedostateczna konkurencyjność. Czynniki te nie tłumaczą jednak w dostateczny sposób różnicy między dynamiką w strefie euro i w USA. Dynamika przedsiębiorstw w strefie euro, mimo wzrostu koniunktury i niskiego oprocentowania, nie zwiększyła się, jak to się stało w przypadku USA. Według autorów przyczyną tego może być dłużej trwająca ekspansywna polityka monetarna w strefie euro. Kryzys finansowy, ekonomiczny, a następnie zadłużeniowy spowodował, że w strefie euro oprocentowanie pozostawało długi czas na niskim, a nawet ujemnym poziomie. Towarzyszyły temu niekonwencjonalne zakupy instrumentów dłużnych i zapewnienie

o niepodnoszeniu stóp procentowych (*forward guidance*). Polityka ta pomogła złagodzić skutki kryzysów ekonomicznych, ale miała również niezamierzone efekty uboczne. Taka polityka monetarna, tzn. spadek kosztów finansowania, pozwalała pozostać na rynku przedsiębiorstwom o niskiej wydajności. Obniżyło to marże zysku dla wszystkich przedsiębiorstw ze względu na zwiększoną konkurencję o rynki zbytu oraz środki produkcji. Niskie marże hamowały rozpoczęcie działalności przez nowe firmy. Ekspansywna polityka monetarna stanowi zagrożenie także dla funkcjonowania instytucji kredytowych. Aby uniknąć odpisów na zagrożonych kredytach czy tworzenia rezerw, są one skłonne do prolongaty kredytów nawet dla niekonkurencyjnych przedsiębiorstw.

Dane dla 12 państw strefy euro potwierdzają, że polityka monetarna obciążała dynamikę przedsiębiorstw. W Niemczech, Francji, Włoszech i Hiszpanii stwierdzono znaczny wzrost liczby firm, które mimo braku zysku miały dostęp do finansowania na korzystnych warunkach. Spadła znacznie liczba firm wchodzących i schodzących z rynku. Badania pokazują, że ekspansywna polityka pieniężna stabilizowała gospodarkę w kryzysie, opóźniła jednak jej rozwój w okresie normalizacji. Wzrost oprocentowania oznacza konieczność wypracowania przez przedsiębiorstwa wyższej dywidendy, aby pozyskać inwestorów. Automatycznie redukuje to liczbę firm na rynku, które utrzymywały się tam jedynie dzięki ekspansywnej polityce monetarnej. Im dłużej trwa faza ekspansywnej polityki monetarnej i sztucznego pomnażania firm oraz kapitału, tym bardziej blokuje to wejście na rynek nowych przedsiębiorstw, co przekłada się na słabszą dynamikę rozwoju przedsiębiorstw. (J. Schulz).

[Bundesbank: Monatsbericht-Maerz-2024](#)

WIADOMOŚCI

🕒 **Dyrektywa o łańcuchach dostaw – Niemcy wstrzymały się od głosu**

Belgijska prezydencja w Radzie UE zdecydowała o wycofaniu głosowania nad dyrektywą o łańcuchach dostaw. Dyrektywa ma na celu zobowiązać firmy do przestrzegania podstawowych standardów, takich jak zakaz pracy i wykorzystywania dzieci, nie tylko w ich własnej działalności, ale także wśród ich dostawców i partnerów biznesowych. Do przyjęcia dyrektywy wymagana jest zgoda 15 z 27 państw UE, które reprezentują co najmniej 65% populacji UE. Wstrzymanie się od głosu jest uznawane za głosowanie przeciw. Niemiecki minister pracy Hubertus Heil (SPD) oraz minister gospodarki Robert Habeck (Zieloni) opowiadali się za przyjęciem dyrektywy, jednakże rząd federalny nie mógł dość do porozumienia w tej sprawie ze względu na opór ze strony FDP. Zarówno minister sprawiedliwości Marco Buschmann (FDP), jak i minister finansów Christian Lindner (FDP) opowiedzieli się przeciwko. W swoim stanowisku zostali wsparci przez niemieckie stowarzyszenia przedsiębiorców, które uważają, że wymogi UE wykraczają daleko poza obowiązującą już w Niemczech ustawę o należytej staranności w łańcuchu dostaw i oznaczają dodatkowe obciążenia biurokratyczne. Zachowanie niemieckiego rządu wywołało irytację w Brukseli, ponieważ wszelkie

wątpliwości powinny zostać zgłoszone na wcześniejszym etapie przygotowania dyrektywy w trakcie tzw. procedury trójstronnej.

→ [Handelsblatt, *EU-Lieferkettenrichtlinie bekommt keine Mehrheit im Ministerrat*](#)

● **Początek negocjacji budżetowych na 2025 r.**

Na początku negocjacji budżetowych na nadchodzący rok minister finansów Christian Lindner (FDP) naciskał na innych członków rządu, aby oszczędzali. Lindner w liście do swoich kolegów z gabinetu nakreślił „wyraźną potrzebę konsolidacji strukturalnej” w budżecie federalnym i dodał, że „będzie to wymagało wspólnego wysiłku rządu”. Wspomniana w liście potrzeba odnosi się do luki finansowej, która ma wynosić od 15 do 25 mld euro. Oznacza to, że rządzącą w Niemczech koalicję sygnalizacji świetlnej czekają trudne negocjacje budżetowe i najprawdopodobniej dlatego Lindner zdecydował się na nietypową procedurę. Zwykle minister finansów i jego sekretarz ds. budżetu negocjują z innymi departamentami plany dotyczące wydatków. Po osiągnięciu porozumienia zostają ustalone punkty odniesienia dla wszystkich ministerstw, o których decyzję podejmuje rząd. W ostatnich latach tak wypracowane wskaźniki były zwykle wyższe niż w roku poprzednim. Jednakże, jak zauważył Lindner w swoim liście, „przy przygotowaniu budżetu federalnego na 2025 r. zastosowanie benchmarkingu jak w latach poprzednich nie może mieć miejsca, gdyż nie przewiduje się dodatkowych środków do podziału”. Zamiast punktu odniesienia z poprzednich lat Lindner zaproponował limity wydatków dla poszczególnych ministerstw. Lindner dodał, że procedura została ustalona zarówno z liderem Zielonych Robertem Habeckiem, jak i kanclerzem Olafem Scholzem (SPD). Dla poszczególnych ministrów nowe zasady oznaczają, że w 2025 r. mogą otrzymać mniej środków finansowych niż w roku bieżącym. Plany finansowe, które nie zmieszczą się w wyznaczonych limitach, nie zostaną przyjęte. W kontekście negocjacji budżetowych należy przypomnieć fakt, że niemiecka gospodarka znajduje się w stagnacji, a możliwość wystąpienia recesji, a co za tym idzie dalszego zmniejszenia wpływów podatkowych do budżetu jest wysoka.

→ [Handelsblatt, *Zusatzwünsche können „nicht akzeptiert werden*](#)

● **Małe szanse na zwrot gospodarczy – *Wirtschaftswende***

W dniu 13.03.2024 r. odbyło się zamknięte spotkanie ministra gospodarki Roberta Habecka, ministra finansów Christiana Lindnera oraz przedstawicieli czołowych stowarzyszeń branżowych, w tym Federalnego Związku Przemysłu Niemieckiego (BDI), Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej (DIHK), Federalnego Związku Niemieckich Zrzeszeń Pracodawców (BDA) i Centralnego Związku Niemieckiego Rzemiosła (ZDH), oraz ekonomistów, z udziałem dyrektora Kilońskiego Instytutu Gospodarki Światowej Moritza Schularicka oraz doradcy gospodarczego Lindnera prof. Larsa Felda. Rozmowy dotyczyły strategii mającej przyczynić się do pobudzenia gospodarki. Rząd federalny

poinformował, że obniżył swoje prognozy wzrostu gospodarczego do poziomu 0,2% PKB. Ponadto średnioterminowy potencjał wzrostu maleje – do 2028 r. ma wynieść zaledwie 0,5% PKB rocznie. Podczas spotkania była mowa o potrzebie – *Wirtschaftswende* – zwrotu gospodarczego i pobudzenia pozostającej w stagnacji gospodarki. Obecni na spotkaniu ministrowie zadeklarowali, że opracują wspólnie pakiet reform stymulujących gospodarkę. Jednakże według opinii niemieckiej prasy znalezienie porozumienia między Habeckiem a Lindnerem będzie bardzo trudne. Ma także narastać niezadowolenie w SPD z faktu, że kanclerz Olaf Scholz pozostawił sprawę do rozstrzygnięcia pomiędzy partią Zielonych i FDP. Niezależnie od tego, czy przyjęty zostanie pakiet ulg na zielone technologie, proponowany przez ministra Habecka, czy bardziej stanowcze propozycje FDP dotyczące np. likwidacji opłaty solidarnościowej, jest jasne, że zaakceptowanie którejkolwiek z propozycji będzie politycznie trudne dla każdej z partii wchodzącej w skład rządzącej koalicji. Zmniejsza to prawdopodobieństwo osiągnięcia porozumienia i wprowadzenia w życie prawdziwej *Wirtschaftswende*.

[Handelsblatt, Spitzentreffen zur Wirtschaftslage mit Habeck und Lindner](#)

KALENDARIUM

DATA	MIEJSCE	WYDARZENIE
01.03.2024	Berlin	Federalne Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu (BMWK) wraz z Federalnym Urzędem ds. Gospodarki i Kontroli Eksportu (BAFA) uzgodniły wdrożenie planu przyspieszenia i optymalizacji procedur kontroli eksportu oraz przedłużenie istniejących licencji (AGG) na okres jednego roku.
01.03.2024	Abu Dhabi	Zakończyła się 13. Konferencja Ministerialna Światowej Organizacji Handlu (WTO). Delegacji niemieckiej przewodniczył sekretarz stanu Udo Philipp. Dyskusje dotyczyły przywrócenia sprawnego systemu rozstrzygania sporów.
04.03.2024	Bruksela	Sekretarz stanu Sven Giegold wziął udział w spotkaniu ministrów energii państw UE. Rozmowy dotyczyły większej elastyczności, zmniejszenia zależności od gazu oraz budowy międzynarodowych interkonektorów.
04.03.2024	Berlin	Koordinator rządu federalnego ds. turystyki Dieter Janecek otworzył Międzynarodową Giełdę Turystyczną (ITB), w której udział wzięło ponad 3000 wystawców. Partnerem głównym tegorocznego wydarzenia był Oman. Podczas otwarcia

		<p>Giędy Janecek poruszył kwestię zielonej transformacji branży turystycznej.</p>
05.03.2024	Bogota	<p>Sekretarz stanu Franziska Brantner udała się w podróż do Kolumbii. Celem rozmów ma być zielona transformacja przemysłu oraz produkcja i transport wodoru. Brantner wzięła udział w panelu dyskusyjnym „Energie odnawialne i ekologiczny wodór”, który był częścią Niemiecko-Kolumbijskiego Partnerstwa na rzecz Klimatu i Energii.</p>
06.03.2024	Buenos Aires	<p>Sekretarz stanu Franziska Brantner otworzyła nowe biuro Niemieckiego Akceleratora w Buenos Aires. Biuro ma wspierać powstawanie start-upów.</p>
06.03.2024	Waszyngton, Nowy Jork, Chicago	<p>Minister Robert Habeck udał się z wizytą do USA. Spotkał się z członkami administracji USA, sekretarz handlu Ginq Raimondo, sekretarz skarbu Janet Yellen i sekretarz energii Jennifer Granholm. Ministrowi towarzyszyła delegacja Transatlantyckiej Inicjatywy Biznesowej. W 2023 r. wartość wymiany handlowej między Niemcami a USA wyniosła 252 mld euro.</p>
07.03.2024	Brasilia	<p>Sekretarz stanu Franziska Brantner podpisała niemiecko-brazylijskie porozumienie o współpracy w zakresie przyjaznego dla środowiska wydobycia i przetwarzania surowców.</p>
07.03.2024	Berlin	<p>Rząd federalny przedłużył do 10.09.2024 r. zarząd powierniczy Federalnej Agencji Sieci nad spółkami Rosneft Deutschland GmbH i Rosneft Refining & Marketing GmbH.</p>
11.03.2024	Berlin	<p>Sekretarz stanu Stefan Wenzel w imieniu Federalnego Ministerstwa Gospodarki i Ochrony Klimatu przyznał nagrody dla firm chroniących klimat. Z 200 zgłoszeń wybrano 8 zwycięzców. Nagroda jest przyznawana od 2009 r.</p>
12.03.2024	Berlin	<p>Federalne Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu rozpoczęło proces przetargowy na program finansowania kontraktów na rzecz ochrony klimatu. O 15-letnie finansowanie mogą ubiegać się energochłonne przedsiębiorstwa.</p>
13.03.2024	Berlin	<p>Minister Robert Habeck, szwajcarski radny federalny ds. środowiska, transportu, energii i komunikacji Albert Rösti oraz włoski minister środowiska Gilberto Pichetto Fratin podpisali umowę solidarnościową o wsparciu w przypadku kryzysu dostaw gazu.</p>
13.03.2024	Berlin	<p>Rząd Federalny przyjął projekt tzw. IV ustawy o ograniczaniu biurokracji (BEG IV).</p>
14.03.2024	Berlin	<p>Na 30.09.2024 r. ustalono termin składania sprawozdań końcowych z przyjęcia pomocy państwa w czasie pandemii COVID-19.</p>

19.03.2024	Berlin	Federalne Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu oraz Federalne Ministerstwo Edukacji i Badań Naukowych ogłosiły wspólnie udział w niemiecko-amerykańskiej misji satelitarnej GRACE-C, która wykorzystuje technologię kosmiczną do badań niekorzystnych zjawisk pogodowych i zmian klimatu.
19.03.2024	Hamburg	Minister Robert Habeck oraz jego kanadyjski odpowiednik Jonathan Wilkinson podpisali deklarację o zamiarze ustanowienia wspólnego finansowania programów wodorowych H2-Global. Jednocześnie odbyła się konferencja nabywców wodoru.
20.03.2024	Berlin	Rząd federalny zatwierdził plan „Transformacja energetyki i ochrona klimatu – wyzwania i ścieżki transformacji”.
20.03.2024	Berlin, Windhoek	Minister Robert Habeck i Minister Energii Namibii Tom Alweendo zawarli porozumienie w ramach trwającego dialogu na temat transformacji energetycznej. Wspólne projekty mają pogłębić współpracę w zakresie wodoru i Power-to-X.
27.03.2024	Berlin	Czołowe instytuty ekonomiczne w Niemczech opublikowały wspólną prognozę gospodarczą na 2024 r. (stagnacja na poziomie 0,1% PKB), a wzrost ma pojawić się dopiero w 2025 r. (1,4% PKB).
27.03.2024	Berlin	Ministerstwo Gospodarki rozszerzyło możliwość uzyskania rekompensat za wydatki na energię elektryczną dla branż energochłonnych. Po zmianach rekompensatę będą mogły uzyskać także małe i średnie przedsiębiorstwa.

